

KNUT HAMSUN

Victoria

Vertaald uit het Noors door
Cora Polet

DE GEUS

Eerder in Nederlandse vertaling verschenen onder de titel *Victoria* bij
bv Uitgeverij De Arbeiderspers

Oorspronkelijke titel *Victoria*, verschenen bij Gyldendal Norsk Forlag AS
Oorspronkelijke tekst © Gyldendal Norsk Forlag AS 1898

All rights reserved

Eerste Nederlandse vertaling © Cora Polet en
bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam 1976

Deze editie © Cora Polet en De Geus BV, Breda 2011

Omslagontwerp Studio Ron van Roon

Omslagillustratie Munch, Edvard (1863-1944): *Young Woman on the
Beach*. Oslo, Munch 13 x 18 (A) Museum. © 2011. Photo Scala, Florence

ISBN 978 90 445 1283 0

NUR 302

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke
wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
De Geus BV, Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland.

Telefoon: 076 522 8151. Internet: www.degeus.nl.

I

De zoon van de molenaar liep te denken. Het was een forse jongen van veertien, gebruind door zon en wind en met een hoofd vol ideeën.

Als hij volwassen was, wilde hij lucifermaker worden. Dat was iets verrukkelijk gevaarlijks, er zou misschien wel zwavel aan zijn vingers komen, zodat niemand hem een hand durfde te geven. Zijn kameraden zouden een groot respect voor hem hebben vanwege zijn sinistere handwerk.

Hij keek naar de vogels in het bos. Hij kende ze allemaal, wist waar hun nesten waren, verstond hun geschreeuw en beantwoordde dit met uiteenlopende kreten. Hij had ze meer dan eens deegballetjes gegeven van meel afkomstig uit de molen van zijn vader.

Al deze bomen langs het pad waren goede bekenden van hem. In het voorjaar had hij hun sap afgetapt en in de winter was hij als een kleine vader voor ze geweest, hij had de sneeuw verwijderd en hun takken omhooggeholpen. En zelfs in de verlaten granietgroeve was geen steen hem vreemd, hij had er letters en tekens in gekrast en ze overeind gezet, ze opgesteld als het kerkvolk om een dominee. Er gebeurden de vreemdste dingen in deze granietgroeve.

Hij sloeg af en kwam bij het waterbassin. De molen was in werking, een daverend lawaai golfde over hem heen. Hij was gewend hier rond te lopen en hardop in zichzelf te praten; elk pareltje schuim had als het ware een eigen, kortstondig leven

voor zich waar je over kon praten; een eindje verderop bij de sluis viel het water recht naar beneden en deed denken aan een glinsterend kleed dat te drogen hing. In het waterbassin onder de waterval zat vis; hij had er vaak staan hengelen.

Als hij volwassen was, wilde hij duiker worden. O zo. Dan zou hij van het dek van een schip in zee afdalen en in vreemde rijken en landen komen waar grote, wonderlijke bossen wuifden en op de bodem een slot van koraal stond. De prinses zou vanuit een raam naar hem wenken en zeggen: Kom binnen!

Dan hoort hij achter zich zijn naam; zijn vader stond te schreeuwen: 'Johannes. Er is een boodschap voor je van het kasteel. Je moet de kinderen naar het eiland roeien!'

Hij ging er haastig heen. Een nieuwe grote genade was de molenaarszoon ten deel gevallen.

Het landgoed zag er in het groene landschap uit als een kasteeltje, ja, als een fantastisch, eenzaam oprijzend paleis. Het was een witgeschilderd houten bouwsel met veel boogramen in de muren en het dak; van de ronde toren wapperden vlaggen als er gasten op het landgoed waren. De mensen noemden het de Jonkerhof. Het landgoed werd aan de ene kant omsloten door de baai en aan de andere kant door uitgestrekte bossen; een heel eind verderop waren een paar kleine boerderijen te zien.

De kinderen stonden bij de aanlegsteiger op Johannes te wachten en hij hielp ze de boot in. Hij kende ze van vroeger; het waren de kinderen van de 'jonker' en hun vriendjes uit de stad. Ze hadden allemaal hoge laarzen aan om door het water te kunnen waden, alleen Victoria, die schoentjes met riempjes droeg en nog maar tien jaar was, moest aan land gedragen worden toen ze bij het eiland waren gekomen.

'Zal ik je dragen?' vroeg Johannes.

'Is het gepermitteerd?' zei Otto, het meneertje uit de stad,

een jongeman van een jaar of veertien, en hij nam haar in zijn armen.

Johannes stond te kijken hoe ze een eind het land op gedragen werd en hij hoorde haar bedanken. Daarna riep Otto hem toe: 'Jij let zeker wel op de boot – hoe heet hij eigenlijk?' 'Johannes', zei Victoria. 'Ja, hij let op de boot.'

Hij bleef achter. De anderen zwermden uit over het eiland met mandjes om eieren te zoeken. Hij stond een poosje te dubben; hij was graag met ze meegegaan en de boot hadden ze immers op de kant kunnen trekken. Te zwaar? Die was niet te zwaar. Hij pakte de boot stevig vast en trok hem een eind de wal op.

Hij hoorde het gelach en gepraat van het jonge gezelschap, dat zich verwijderde. Goed, tot straks dan maar. Maar ze hadden hem net zo goed mee kunnen nemen. Hij wist de vogelnestjes te zitten, waar hij hen naartoe had kunnen brengen, vreemde verborgen holen in de rotsen, waar roofvogels huisden met knobbels op hun snavel. Een keer had hij een hermelijn gezien.

Hij duwde de boot het water in om naar de andere kant van het eiland te roeien. Hij had al een behoorlijk stuk afgelegd, toen er iets tegen hem geroepen werd.

'Terug. Je maakt de vogels bang.'

'Ik wou jullie alleen maar wijzen waar de hermelijn zit?' zei hij op vragende toon. Hij wachtte even. 'En we zouden het slangennest uit kunnen roken? Ik heb lucifers bij me.'

Hij kreeg geen antwoord. Toen keerde hij de boot en roeide terug naar de plek waar ze geland waren. Hij trok de boot op de wal.

Als hij volwassen was, zou hij een eiland van de sultan kopen en er een bordje met **VERBODEN TOEGANG** op zetten. Een kanonneerboot zou de kusten van het eiland moeten bewa-

ken. ‘Uwe Hoogheid,’ zouden de slaven komen melden, ‘er is een schip op het rif gelopen, het zit aan de grond, de jonge mensen erop verdrinken.’

‘Laat ze verdrinken!’ antwoordt hij.

‘Uwe Hoogheid, ze roepen om hulp, we kunnen ze nog redden en er is een in het wit geklede vrouw bij.’

‘Red hen!’ commandeert hij met een stentorstem. Aldus ziet hij de kinderen van de jonker na vele jaren terug en Victoria werpt zich aan zijn voeten en bedankt hem voor haar redding. ‘Niets te danken’, antwoordt hij. ‘Het was niet meer dan mijn plicht. U kunt gaan en staan in mijn land waar u wilt.’ Dan laat hij de poorten van het paleis voor het gezelschap openen en hij laat hun spijzen uit gouden schalen opdienen en de hele nacht dansen en zingen driehonderd bruine slavinnen. Maar als de kinderen van de Jonkerhof weer moeten vertrekken, kan Victoria dat niet. Ze werpt zich languit voor hem in het stof en snikt dat ze van hem houdt. ‘Laat me hier blijven, stuur me niet weg, Hoogheid, maak mij tot een van uw slavinnen ...’

Haastig loopt hij het eiland op, helemaal ontroerd. Ja ja, hij wilde de kinderen van de Jonkerhof beschermen. Misschien waren ze wel verdwaald op het eiland. Misschien was Victoria beklemd geraakt tussen twee stenen en kon ze niet weg. Hij hoefde zijn arm maar uit te steken om haar te bevrijden. Maar de kinderen keken verbaasd naar hem toen hij verscheen. Had hij de boot aan zijn lot overgelaten?

‘Ik stel jou verantwoordelijk voor de boot’, zei Otto.

‘Zal ik jullie wijzen waar de frambozen staan?’ vroeg Johannes.

Stilte onder het gezelschap. Victoria ging er meteen op in. ‘O ja? Waar staan ze dan?’

Maar het meneertje uit de stad had zich al gauw hersteld en zei: ‘Nu doen we iets anders.’

Johannes zei: 'Ik weet ook waar je mosselen kunt vinden.'

Nieuwe stilte.

'Zitten er parels in?' vroeg Otto.

'Als dat eens waar was', zei Victoria.

Johannes zei nee, dat wist hij niet; maar de mosselen lagen een eind de zee in op het witte zand; je moest een boot hebben en dan moest je ernaar duiken. Toen werd zijn voorstel weggelachen en Otto zei: 'Ja, jij ziet er wel uit als een duiker.'

Johannes begon zwaar te ademen. 'Als jullie dat willen, kan ik op die rots klimmen en een zware steen in het water rollen', zei hij.

'Waarom?'

'Nou, zomaar. Dan kunnen jullie ernaar kijken.'

Maar ook dit voorstel werd niet geaccepteerd en Johannes zweeg beschaamd. Vervolgens ging hij ver bij de anderen vandaan aan de andere kant van het eiland eieren zoeken.

Toen het hele gezelschap zich weer bij de boot verzameld had, had Johannes meer eieren dan de anderen; hij droeg ze voorzichtig in zijn pet.

'Hoe komt het dat jij er zo veel gevonden hebt?' vroeg het stadsmeneertje.

'Ik weet waar de nesten zitten', antwoordde Johannes gelukkig. 'Nu doe ik ze bij die van jou, Victoria.'

'Stop!' riep Otto. 'Waarom?'

Iedereen keek naar hem. Otto wees naar de pet en vroeg: 'Wie garandeert mij dat die pet schoon is?' Johannes zei niets. Zijn geluk was opeens voorbij. Hij liep met de eieren terug het eiland op.

'Wat heeft hij? Waar gaat hij naartoe?' zegt Otto ongeduldig.

'Waar ga je naartoe, Johannes?' roept Victoria en ze holt hem achterna.

Hij blijft staan en antwoordt zachtjes: 'Ik ga de eieren terugleggen in hun nesten.'

Ze stonden even naar elkaar te kijken.

'Vanmiddag ga ik naar de steengroeve', zei hij.

Ze reageerde niet.

'Ik zou je het hol kunnen wijzen.'

'Ja, maar ik ben zo bang', antwoordde ze. 'Je hebt gezegd dat het er erg donker is.'

Toen glimlachte Johannes ondanks zijn verdriet en zei moedig: 'Ja, maar ik ben toch bij je.'

Hij had van jongs af aan alle dagen in de oude granietgroeve gespeeld. De mensen hadden hem er horen praten en druk doen hoewel hij alleen was; soms was hij dominee geweest en had godsdienstoefeningen gehouden. De plek was al sinds lang verlaten, er groeide nu mos op de stenen en alle tekens die wezen op boringen en explosies waren uitgewist. Maar de molenaarszoon had het geheime hol helemaal schoongemaakt en heel kunstzinnig opgesierd en daar woonde hij als hoofdman van de dapperste roversbende ter wereld.

Hij belt met een zilveren klokje. Een klein mannetje, een dwerg met een diamanten gesp op zijn muts, springt naar binnen. Het is de dienaar. Hij buigt zich in het stof. 'Als prinses Victoria komt, laat haar dan binnen', zegt Johannes met luide stem.

De dwerg buigt zich opnieuw in het stof en verdwijnt. Johannes strekt zich gemakkelijk uit op de zachte divan en denkt na. Daar zal hij haar heen leiden, naar haar zetel, en hij zal kostelijke gerechten aanreiken van zilveren en gouden schotels; een vlamvend vuur zal het hol verlichten; achter het zware gordijn van goudbrokaat in het binnenste van het hol zal een slaapplek in gereedheid worden gebracht en

twaalf ridders zullen de wacht houden ...

Johannes staat op, kruipt uit het hol en luistert. Het ritselt tussen de takken en bladeren beneden op het pad.

‘Victoria!’ roept hij.

‘Ja’, komt het antwoord.

Hij gaat haar tegemoet.

‘Ik durf bijna niet’, zegt ze.

Hij haalt zijn schouders op en antwoordt: ‘Ik ben er net nog geweest. Ik kom er nu vandaan.’ Ze gaan het hol binnen. Hij wijst haar haar zetel op een steen en zegt: ‘Op die steen zat de reus.’

‘Oei, stil, niets zeggen! Was je niet bang?’

‘Nee.’

‘En je hebt gezegd dat hij maar één oog had, maar het zijn de trollen die maar één oog hebben.’

Johannes bedenkt zich.

‘Hij had twee ogen, maar hij was blind aan het ene. Dat zei hij zelf.’

‘Wat zei hij nog meer? Nee, niet zeggen!’

‘Hij vroeg of ik hem wilde dienen.’

‘Ja maar, dat wil je toch zeker niet?’

‘Ik heb toch niet nee gezegd. Niet ronduit nee.’

‘Ben je gek geworden? Wil je opgesloten worden in de berg?’

‘Tja, ik weet het niet. Op de aarde is het ook zo fijn niet.’

Stilte.

‘Sinds die jongens uit de stad er zijn, ben je alleen nog maar bij hen’, zegt hij.

Weer stilte.

Johannes vervolgt: ‘Maar ik ben sterker dan ieder van hen en ik kan je veel gemakkelijker dragen en uit de boot tillen. Ik weet zeker dat ik je een vol uur in de lucht kan houden. Kijk maar.’

Hij nam haar in zijn armen en tilde haar op. Ze greep hem vast om zijn hals. 'Zo, nu is het mooi geweest.' Hij zette haar neer. Ze zei: 'Ja, maar Otto is ook sterk. Hij vecht zelfs met grote mensen.' Johannes vraagt weifelend: 'Met volwassen mensen?'

'Ja, dat heeft hij gedaan. In de stad.' Stilte. Johannes denkt na. 'Nou ja, dan houdt alles op', zegt hij. 'Ik weet wat me te doen staat.'

'Wat dan?'

'Ik verhuur me aan de reus.'

'Nee. Je bent gek!' schreeuwt Victoria.

'Dat kan me niks schelen. Ik doe het toch.'

Victoria zoekt een uitweg. 'Misschien komt hij wel niet meer terug.'

Johannes antwoordt: 'O ja, hij komt terug!'

'Hier?' vraagt ze snel.

'Ja.'

Victoria staat op en loopt naar de uitgang.

'Kom, laten we weggaan.'

'We hoeven ons niet te haasten', zegt Johannes, die zelf een beetje bleek ziet. 'Want hij komt niet voor vannacht. Om middernacht.'

Victoria is gerustgesteld en wil weer gaan zitten. Maar Johannes heeft moeite met het monster dat hij zelf opgeroepen heeft. Het wordt hem te gevaarlijk in het hol en hij zegt: 'Als je werkelijk weg wilt, heb ik buiten een steen met je naam erop, die kan ik je laten zien.'

Ze kruipen het hol uit en vinden de steen. Victoria is trots en gelukkig. Johannes is geroerd, hij zou kunnen huilen en zegt: 'Als je ernaar kijkt, moet je maar eens aan me denken als ik weg ben.'

'Goed,' zegt Victoria, 'maar je komt toch zeker wel terug?'